

WHO COUNTS AS A MAN?

On the inclusion of transpersons in theories on men's identity formation

MARIE-LOUISE HOLM

Keywords

Transmen, transmasculinities, cismen, identity formation, homosociality, cisnormativity, critical studies on men and masculinities, transgender studies, queer studies.

Summary

In this text, I reflect on how the inclusion of transmen's and transmasculine persons' life experiences in critical studies on men and masculinities can contribute to the knowledge production on men's identity formation.

I reconsider the effects of taking the notion of cismen's homosociality as the central point of departure in analyses within the field of critical studies on men and masculinities, in particular in Sweden and the Nordic countries.

Drawing on queer and trans researchers' questioning of a widespread connection between male sex, masculine gender and the category and identity man in studies on men and masculinities, I suggest that including empirical studies on transmen's and transmasculine persons', as well as feminist cismen's identity formations, can fruitfully challenge the position of homosociality as the most central notion in men's identity formation.

I show that an increased inclusion of transmen, transmasculine persons, and feminist cismen in critical studies on men and masculinities could lead to a reconsideration and nuancing of views on what guides men's identity formations. Furthermore, such inclusion would enable critical studies of cisnormativity within the field of critical studies on men and masculinities, as well as contribute to the acknowledgement of transmen as men.

Vad händer i överlappningarna och i de outforskade mellanrummen mellan maskulinitetsforskning och transstudier? Marie-Louise Holms undersökning zoomar in på begreppet homosocialitet. Hen argumenterar för att inkludering av transmäns och transmaskulina personers erfarenheter i maskulinitetsforskning gör det möjligt att destabilisera teorier om att homosocialitet alltid är grundläggande för mäns identitetsformationer.

HVEM TÆLLER MED SOM MAND?

Om inklusion af transpersoner i teorier om mænds identitetsdannelse

MARIE-LOUISE HOLM

Skønt spørgsmålet om hvad en mand er, og hvordan man bliver socialt accepteret og anerkendt som mand længe har været centralt inden for både kritiske studier om mænd og maskuliniteter og transstudier, er disse to felter overraskende sjældent blevet bragt i akademisk samspil. Som forsker inden for begge felter synes jeg, at dette er ærgerligt, da jeg mener, at en sammenbringning af emner, teorier og tilgange kunne danne grundlag for en gentænkning af centrale spørgsmål om komplekse identitetsdannelsesprocesser.

Med det stigende fokus på transpersoner generelt i vestlige samfund og den relative styrkelse af transforskning i academia inden for det sidste årti er der i en international, og særligt i en anglo-amerikansk, kontekst kommet flere forskningsudgivelser, der inkluderer cis- og transmænd samt transmaskuline personer, selv om antallet af disse fortsat er meget begrænset. I en nordisk kontekst, hvor transforskning stadig er ved at blive etableret som felt, er udveksling med området mande- og maskulinitetsforskning endnu meget lidt udfoldet. I sidstnævnte felt, hvor mandlige homoseksuelle samt non-konforme cismænd anses for vigtige i forhold til dannelsen af forskellige begreber om maskulinitet og mandlige identiteter og relativt ofte inkluderes i studier, medtages transpersoners

og ciskvinders maskuline udtryk og identiteter kun yderst sjældent. En af de få nordiske mande- og maskulinitetsforskere, der gennemgående har gjort opmærksom på og rejst diskussioner om dette, er den nyligt afdøde svenske sociolog Marie Nordberg (2000, 2002a, 2004). Hun har i en nordisk sammenhæng introduceret og videreudviklet en tese, oprindeligt fremført af den amerikanske queerforsker Jack (tidligere Judith) Halberstam (1998), om at en tæt kobling af kategorierne mandlig krop, maskulinitet og mand har resulteret i en eksklusion af transmaskuline personer i mande- og maskulinitetsstudier.

Jeg vil i det følgende gøre et nedslag i det teoretiske begrebsapparat og med hjælp af queer- og transteoretiske perspektiver søge at vise, hvordan en problematisering af begrebet homosocialitet, der er et af de oftest benyttede teoretiske begreber i mande- og maskulinitetsforskning, kan udvide undersøgelsesfeltet inden for kritisk forskning om mænd og maskuliniteter. Mit mål såvel som tilgang er således både erkendelsesteoretisk, queeraktivistisk og transfeministisk: Jeg ønsker gennem at sætte spørgsmålstejn ved en selvfølgeliggjort sammenkobling af specifikke kropsligheder med specifikke kønsbegreber at åbne for en undersøgende tilgang til begreberne mandlig krop, maskulinitet og mand, for at pege på forhandlingerne om, hvad og hvem forskere inkluderer og ekskluderer ved deres forståelse og brug af dem, og for at søge at skabe mere rum for inklusion og aner-

kendelse af transpersoner i mande- og maskulinitetsforskningssammenhænge. Ved i højere grad at sætte mande- og maskulinitetsforskningsfeltet i dialog med trans- og queerforskningsfelterne kan kritiske studier af cisnormativitet inden for selve feltet muliggøres (ligesom inddragelsen af transperspektiver i feministisk forskning primært fokuseret på ciskvinder har gjort), samt bidrage til en anerkendelse af transmænd som mænd.

I det følgende reflekterer jeg over dette ud fra nogle af de analyser og argumenter, som blandt andet Marie Nordberg og Jack Halberstam har fremført, og foreslår, at det analytiske genstandsfelt inden for forskningsområdet mande- og maskulinitetsstudier i højere grad udvides til at inkludere transmænd og transmaskuline personer. Indledningsvis giver jeg en kort karakteristik af integrationen – eller nærmere manglen på samme – af teorier, tilgange og analytiske begreber fra mande- og maskulinitetsforskning, transforskning og queerteori i den eksisterende forskning om mandlige og maskuline identitetsdannelser.

Denne er lavet på baggrund af en systematisk søgning i Linköping universitets biblioteksbase (<http://www.bibl.liu.se/?l=sv>) med søgeordene *transgender*, *men*, *masculinity* og *research* den 29. oktober 2016, og resultaterne er derefter gennemgået for relevante publikationer i forhold til fokus i denne artikel. Søgeresultatet var 7691 publikationer. Af disse omhandlede dog kun

et fåtal udgivelser om mandlige og maskuline transpersoners identitetsdannelse; således fandt jeg blandt de første 500 viste poster 22 relevante udgivelser, hvoraf mange nævnes nedenfor. Desuden inddrages litteratur og teorier, jeg har fået kendskab til gennem tolv års studier, forskning og organisationsarbejde inden for nordisk mande- og maskulinitetsforskning, blandt andet som sekretær for det danske Netværk for Forskning om Mænd og Maskuliniteter, samt otte års studier, forskning og virksomhed inden for international queer- og transforskning og aktivistiske miljøer, blandt andet i forbindelse med udarbejdelsen af et ph.d.-projekt om trans- og intersexpersoners historie i Danmark.

Hensigten er ikke at lave en systematisk og udtømmende redegørelse for alle perspektiver, der tages op og behandles inden for den eksisterende forskning om mandlig og maskulin identitetsdannelse. Derimod ønsker jeg at rejse en problemstilling og igangsætte en diskussion om muligheder for en større og gensidigt frugtbar udveksling mellem forskningsfelterne og for udvikling af perspektiver og tilgange, som udfordrer cisnormativitet og aktivt arbejder for anerkendelse og inklusion af transpersoner i denne forskning.

Forskningstilgange i studier om dannelsen af mandlige og maskuline identiteter

I 2009 blev Alexis Ruth Matzas ph.d.-afhandling med titlen *The Boston "T" party: masculinity, testosterone therapy, and embodiment among aging men and transgender men* publiceret. I afhandlingen undersøges gennem interviews med aldrende cismænd samt transmænd, der alle er i behandling med testosteron, hvordan disse forhandler lokalt forankrede kulturelle idealer for maskulinitet i konstruktionen af deres egne identiteter som mænd på måder, der reproducerer såvel som udfordrer dominerende stereotyper om, hvad en mandlig krop er. Med et generelt afsæt i antropologi, sociologi og videnskabs- og teknologistudier kombinerer Matza mande- og maskulinitetsteoretiske perspektiver med post-strukturalistiske, fænomenologiske, queerteoretiske og transteoretiske perspektiver, blandt andet formuleret af den australske sociologi Raewyn (tidligere R. W.) Connell (1995, 2005), den franske filosof Michel Foucault (1972, 1980), den amerikanske antropolog Thomas Csordas (1990, 1994), den amerikanske biolog Anne Fausto-Sterling (1995, 2000) og Jack Halberstam (1999). Afhandlingen er i mine øjne et glimrende eksempel på, hvordan en sammentænkning af teorier og tilgange fra mande- og maskulinitetsforskning, trans- og queerteori kan skabe indblik i, hvordan mandlige og maskuline identiteter forhandles, konstrueres og kropsliggøres af både cis- og transpersoner. Det er dog det eneste større studie, jeg har fundet, som fuldstændig integrerer disse tilgange og indskrives sig med lige stor vægt i alle tre felter.

Queer- og transteoretiske forskere har nu gennem et par årtier stillet spørgsmålstegn ved en automatisk kobling af kroppe, der i en cisnormativ kulturel forståelse bliver defineret som mandlige, med begrebet maskulinitet og ideen om, hvad en mand er og kan være (se for eksempel Halberstam 1998; Cromwell 1999; Nordberg 2000, 2002a; Ekins og King 2005). Skønt denne kritik er blevet taget op af kritiske mande- og maskulinitetsforskere som Raewyn Connell (1995, 2012) og den amerikanske sociolog Michael Kimmel (2011), er den dog sjældent blevet implementeret i eksisterende studier inden for dette felt (se Ekins og King 2005; Green 2005; Abelson 2014a). På den anden side er teorier og begreber fra mande- og maskulinitetsforskning også kun sjældent blevet anvendt i trans- og queerstudier om transmænd og transmaskuline personer. I stedet benyttes ofte poststrukturalistiske og queerteoretiske tilgange samt analytiske begreber fra fagdiscipliner såsom socialvidenskab, psykologi og seksualitetsstudier i analyser af transmænds og transmaskuline personers venskaber, parforhold, kropslighed, seksualiteter, kønsudtryk, transitioner og voldsrisiko (for eksempel Williams, Weinberg og Rosenberger 2013; Franklin 2014; Lööv 2014; Rosenberg og Oswin 2014; Zitz, Burns og Tacconelli 2014; Baker og Kelly 2016). En undtagelse er den amerikanske sociolog Miriam J. Abelsons ph.d.-afhandling *Men in context: trans-masculinities and transgender experiences in three US regions* (2014a), hvor teoretiske begreber og tilgange fra Connells (1995) klassiske maskulinitetsforskning,

intersektionel og race-teori samt queerteori kombineres i en integreret analyse af lokale forholds betydning for transmænds identitetsdannelser (se også Abelson 2014b). Abelsons forskning peger på, at cis- og transmænd kan have meget til fælles i forhold til, hvilke lokale forestillinger, idealer og omgangsformer forbundet med maskulinitet og mandlighed, de må forholde sig til (Abelson 2014a, 2014b). Samtidig argumenterer hen for, at transmænd kan være særligt værdifulde som interviewsubjekter i forhold til at studere dannelsen af mandlige identiteter, da de ofte i mange år har reflekteret over, hvilke præmisser for at blive opfattet og accepteret som en mand, de har oplevet har gjort sig gældende i de miljøer, de er en del af, og ved at være motiverede, velformulerede og vant til at tale om dette (Abelson 2014a: 23).

At forskere, der primært indskriver deres studier i en mande- og maskulinitetsforskningstradition medtager transpersoner, er derimod sjældent tilfældet, og når dette gøres, er det ofte uden henvisning til transteoretisk forskningslitteratur, men ikke sjældent til sexologiske, psykiatriske og psykologiske definitioner og beskrivelser af transkønnethed og transpersoner, der er blevet stærkt kritiseret inden for transforskning gennem årtier (for eksempel Kimmel og Aaronson 2004; Connell 2010; Kimmel 2011). En undtagelse er et igangværende projekt udført af de portugisiske sociologer Sofia Aboim og Pedro Vasconcelo (2015), der sigter på at udvikle mande- og maskulinitetsteorier om forholdet mellem kategorierne mand, maskulinitet og kropslighed gennem interviews med

transmænd, i hvilket de integrerer teorier, begreber og forskningsresultater fra både trans-, queer- og mande- og maskulinitetsforskning. En anden udgivelse, der bør nævnes, er en artikel af den amerikanske psykolog Francisco J. Sánchez i *APA handbook of men and masculinities* (2016), der inkluderer hetero-, homo- og biseksuelle cis- såvel som transmænd og transmaskuline personer i en analyse af dannelsen af maskuline og mandlige identiteter ud fra et psykologisk perspektiv.

Hvorfor har mande- og maskulinitets-, trans- og queerforskere ikke i højere grad ladet sig inspirere af tilgange og teoretiseringer inden for hinandens områder? Allerede i 1990'erne skrev Halberstam i sin bog *Female masculinity* (1998) om, hvordan transmaskuline personer udelukkede af mande- og maskulinitetsforskningssammenhænge og ikke blev inkluderet i teoretiseringer af maskulinitetskonstruktioner. I min egen læsning af sådanne teorier og studier har jeg gennem årene bidt mærke i, at det ofte er blevet fremhævet i international og nordisk forskning om mænd og maskuliniteter, at mænds identiteter bliver dannet igennem en afgrænsning og distancering fra kvinder og femininitet, og at der i studier inden for feltet findes et udbredt fokus på relationer, der bliver betegnet som homosociale, mellem cismænd (for eksempel Kimmel 1994, 1996; Connell 1995; Bird 1996; Messner 2000; Kuosmanen 2001; Andersson 2003; Lorentzen og Ekenstam 2006; Flood 2008; se også Laurie 2015). Mange nordiske studier har en eksplicit formuleret målsætning om at sætte fokus på mangfoldigheden i (cis)mænds identifi-

kationer, udtryk og opførsel, for eksempel i studier af politisk og økonomisk magt, relationer til kvinder, faderskab, arbejdsliv, omsorgsarbejde, parforhold, familieliv, seksualitet, helbred, vold og sport, og opfattelser af mandighed såvel som umandighed og homofobi er blevet fremhævet som centrale for mænds identitetsdannelser (se for eksempel Berggren 1999; Folkesson, Nordberg og Smirthwaite 2000; Lorentzen og Ekenstam 2006; Holter 2007). Samtidig har Nordberg og andre påpeget, at forskellige seksualiteter og begreber om det feminine som noget positivt, som mænd kan identificere sig med, ofte ikke medtages, hvis studier ikke er specifikt om dette (Folkesson, Nordberg og Smirthwaite 2000; Nordberg 2000, 2004). Der synes dermed også ofte i nordisk mande- og maskulinitetsforskning at være en underforstået opfattelse af, at hvide heteroseksuelle cismænds relationer til hinanden er de mest væsentlige at fokusere på i studier om dannelsen af mandlige og maskuline identiteter (imellem hvilke der i øvrigt ofte ikke skelnes). Mon definitionen og forståelsen af begrebet homosocialitet kan belyse, hvordan binære kønsforståelser og cisnormativitet er blevet reproduceret i studier inden for mande- og maskulinitetsforskning?

Forståelsen af homosocialitet inden for forskning om mænd og maskuliniteter

Homosocialitet blev oprindeligt introduceret som analytisk begreb i forskning om mænd og maskuliniteter i midten af 1970'erne af Jean Lipman-Blumen (1976) og er siden taget op af mange forskere

inden for området som en grundlæggende antagelse og udgangspunkt for kritiske studier af relationer mellem cismænd. I sådanne studier er begrebet blevet defineret og brugt på en række forskellige måder, hvoraf nogle baserer sig på den amerikanske litteratur- og kønsforsker Eve Kosofsky Sedgwick's (1985, 1990) queerteoretiske definition. Flertallet af mande- og maskulinitetsforskere har dog brugt begrebet på måder, der er nærmere den definition, som gives af Michael Kimmel og den amerikanske litteraturforsker Amy Aaronson i et opslagsværk over centrale begreber i mande- og maskulinitetsforskning, *Men and Masculinities: A Social, Cultural and Historical Encyclopaedia* (2004). Her defineres homosocialitet som "the mutual orientation to members of the same sex and [...] the seeking, enjoyment, and/or preference for the company of the same sex [...], which connects gender-based ties and solidarity" (Kimmel og Aaronson 2004: 396). Dette kobles i den videre tekst tæt til dannelsen af en maskulin identitet for individer med mandlige kroppe, og dermed til processen at blive en mand:

Homosocial settings are of crucial importance for founding and maintaining a masculine identity. "Masculinity is largely a homosocial enactment" [...]. Peer groups of male juveniles play an important role in the process of developing an adult masculine identity. Among adult males, too, being acknowledged by other men confirms a man's masculinity. Tribute paid by women does not have this impact, because only being acknowledged by someone who is seen as being on a par with oneself counts. There are two interconnected features of homosocial settings on which masculine identity is founded: distinction from the world of females that is often devalued, and conjunction with other men. (Kimmel og Aaronson 2004: 396f, kursiveringerne er mine)

Kritik af teoretiseringen af cismænds identitetsdannelse

Denne tæt sammenvævede forståelse af sammenhængen mellem mandlig krop, maskulint køn og en identitet som mand er blevet kritiseret af såvel nordiske som internationale queerteoretisk inspirerede forskere. De har argumenteret for, at skønt mande- og maskulinitetsforskere ofte har haft som mål at kritisere og forandre nutidige kønsformationer, har analyser fra en sådan præmis ofte ledt til en reproduktion og stabilisering af konventionelle forståelser og positioneringer af maskulinitet og femininitet. Ydermere har de peget på to konsekvenser af denne tilgang: på den ene side, at mandlige kroppe og maskulinitet er blevet stærkt associeret med hinanden, og på den anden side, at der er en manglende anerkendelse og deraf følgende eksklusion af både mænds feminine udtryk

og praktikker samt kvinders maskuline udtryk og praktikker (Halberstam 1998; Nordberg 2000, 2002a, 2004). Et sådant fokus har ydermere ledt til en tendens til at nedprioritere eller helt ekskludere analyser af mænds nære og betydningsfulde relationer til kvinder som partnere, familiemedlemmer, venner og kolleger samt i mere generelle sociale strukturer. Det er dermed underbelyst i forskningen, hvilken betydning kvinder har for konstruktionen af hegemoniske og andre maskuliniteter (Ohlander 1992; Connell 1995; Nordberg 2000; Connell og Messerschmidt 2005; Fjelkestam, Hill og Tjeder 2013).

Marie Nordberg formulerede efter min mening en central pointe, der ikke kun vedrører mange kritiske mande- og maskulinitetsforskeres tilgang til objektet for deres undersøgelser, men også kønsforskere generelt. Hun argumenterede i sin forskning for, at etnografer og andre empiriske mande- og maskulinitetsforskere ikke bør tage for givet, at de allerede ved begyndelsen af et studie ved, hvordan kønsformationer er organiserede. Med et sådant udgangspunkt risikerer forskeren nemlig at overse vigtige nuancer og artikulere et forenklet billede af kønnede magtrelationer, som ikke overlader meget rum til visioner for forandring af eksisterende kønsordener. I stedet opfordrede hun til empirisk at undersøge, hvordan køn og andre sociale relationer blev fremført i forskellige situationer på forskellige steder til forskellige tider, og til at fokusere disse analyser på variationer og nuancer i etableringen af magtrelationer (Nordberg 2000, 2002b, 2003, 2004, 2005; se også

Thurén 1996). I sin forskning anvendte hun selv en sådan tilgang ved at analysere, hvordan cismænd, der arbejder i for eksempel børnehaver, frisørsaloner og på hospitaler, hvor de fleste ansatte traditionelt er ciskvinder, på én gang reproducerer og udfordrer hegemoniske kønsformationer ved strategisk at associere sig selv med feminitet (Nordberg 2002b, 2003, 2005). Konkret gjorde cismændene i hendes studier dette ved at beskrive værdier, handlinger og relationer, de selv forbandt med ciskvinder og det feminine, som noget, de stræbte efter at opnå. Samtidig distance-rede de sig dog fra, hvad de opfattede som fysisk feminitet og feminine måder at gå klædt og opføre sig på, da de opfattede disse som forbundet med mandlig homoseksualitet. Nordberg fandt, at dette er en udbredt strategi for mange cismænd i det svenske samfund, som på én gang positionerer cismanden som orienteret imod og praktiserende kønsligestilling og som en heteroseksuel person, der ikke opfattes som umandig (som homoseksuelle cismænd forestilles at være ud fra en homofobisk opfattelse).

Ikke-homosociale mandlige og maskuline identitetsdannelser

Skønt Nordberg i sine studier fokuserede på kvindeligt maskulinitet og mandlig feminitet, inkluderede hun ikke direkte personer, der eksplicit identificerede sig som transmænd eller transkvinder. Mit forslag her vil være, at mande- og maskulintetsforskere i højere grad inkluderer eller medtænker sådanne personer i kommende projekter som yderligere

et skridt i en nuancering af analysen af kønsformationer. Sammen med studier som Nordbergs kan en sådan inklusion udfordre forestillingen om, at homosocialitet er en basis for alle drenges og mænds udvikling af en maskulin voksenidentitet samtidig med, at de i sig selv vil operere ud fra en bredere og mere inkluderende forståelse af, hvad det at være en mand kan være. Med et transperspektiv kan man argumentere for, at den ovenfor beskrevne forståelse af homosocialitet og homosocialitetens betydning for mænds dannelse af en maskulin voksenidentitet reproducerer cisnormative forventninger: den ekskluderer levede erfaringer for både cismænd og transmænd, som ikke primært omgås, føler sig knyttet til, eller identificerer sig med, cismænd, der kropsliggør en hegemonisk form for maskulinitet.

Inden for transforskningen findes der allerede flere studier af transmaskuline personers og transmænds livshistorier, der empirisk underbygger denne tese. Jack Halberstam (1998) og Henry Rubin (2003) har for eksempel fokuseret på personer, der ved fødslen blev kategoriseret som piger, senere sprang ud og levede som lesbiske og i en årrække var en del af et lesbisk miljø for derefter at springe ud som transmaskulin person eller transmand og eventuelt gennemgå en social og fysisk transition. En del af disse transpersoner fortsætter efter en transition med at have en stærk identifikation som feminister og med at ønske at være en del af det lesbiske miljø, de har taget del i. I beretninger om deres liv fortæller en del transmænd desuden, at de primært har udviklet deres identiteter

som mænd i relation til maskuline kvinder, for eksempel butch lesbiske, andre transmænd, og cismænd, der ikke kropsliggør hegemonisk maskulinitet, for eksempel bøsser, og i mindre grad i relation til andre cismænd, som de ofte har oplevet ikke har anerkendt deres maskuline fremtræden og identitet (Halberstam 1998; se også Califia 1997; Preciado 2013; Zitz, Burns og Tacconelli 2014). I disse transmænds livshistorier fremhæves lesbiske, biseksuelle og heteroseksuelle ciskvinder ofte som forbilleder og nærmeste relationer, og skønt mange transmænd udtrykker ubehag ved at få deres egen kropslighed associeret med at være kvinde, kan de have det fint med sommetider at blive set som feminine på nogle måder eller at blive læst som enten bøsse eller butch lesbisk (Kailey 2006).

Andre forskere har undersøgt hvordan kønsoverskridende praksisser og praktikker kan udfordre dominerende forestillinger om maskulinitet som kun tilknyttet cismandlige kroppe og repræsentere alternative maskuliniteter ud fra en queerteoretisk tilgang uden at indskrive disse studier i en transforskningstradition. Marie Nordbergs forskning kan karakteriseres som en sådan tilgang, der primært fokuserer på og analyserer kønsperformativitet. Et andet eksempel er Anna Olovsson Lövs ph.d.-afhandling *Maskulinitet i Feminismens Tjänst? Dragkingande som Praktik, Politik och Begär* (2014), hvor hen diskuterer, hvorvidt dragkinging i Sverige kan siges at have fungeret som en legemliggørelse af maskuliniteter og maskuline praksisser med det formål at realisere (queer)feministiske politikker. Igennem

interviews med konger viser hen ydermere, hvordan dragking-scenen har skabt et rum for personer, der er blevet tildelt kvindeligt køn ved fødslen, til at eksperimentere med maskulint kodede udtryk og for nogle til at nærme sig en egentlig identifikation som mand på en måde, der distancerer sig fra maskuliniteter, der er negativt konnoteret i de feministiske miljøer, de er en del af (se også Abelson 2014b; Baker og Kelly 2016).

Derudover findes der en række studier indskrevet i en mere klassisk feministisk forskningstradition som viser, at hetero-, bi- og homoseksuelle cismænd, der er del af feministiske aktivist- og forskningsmiljøer, har mange kvindelige forbilleder, og beretter, at de ofte føler sig tættere knyttet til og har mere til fælles med kvinder end mænd. Disse studier viser, at ligesom en del transmaskuline personer eksperimenterer nogle feministiske eller ligestillingsorienterede cismænd med at udvikle, forhandle og udforske anti-sexistiske og anti-homofobe maskuline kønsudtryk og identiteter (Messner 1997; Digby 1998; Bridges og Pascoe 2014). Der findes nogle få studier af, hvordan venskaber mellem heteroseksuelle og homoseksuelle cismænd er med til at forandre opfattelser af maskulinitet og forebygge diskrimination mod lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner (Duhigg et al. 2010; Wilkinson og Sagarin 2010; Gorman-Murray 2013). Så vidt jeg ved, findes der dog indtil videre ingen studier, der undersøger sådanne cismænds tætte relationer og eventuelle identifikation med transmænds kropsliggørelse af maskuliniteter og maskuline praktikker.

Skønt det må understreges, at det oven-

stående er eksempler, der ikke karakteriserer alle, og muligvis heller ikke flertallet af, transmænds eller transmaskuline personers såvel som feministiske cismænds erfaringer, finder jeg det interessant, at sådanne beretninger om, hvordan nogle personers udvikling af en identitet som mand tilsyneladende ikke inkluderer homosocialitet eller en stærk identifikation med cismænds maskuline fremtræden og optræden. Sådanne beretninger udfordrer – og udgør dermed et alternativ til – forestillingen om, at homosocialitet er helt central for udviklingen af en maskulin eller mandlig voksenidentitet. Som præsenteret ovenfor er sådanne analyser ikke langt fra de tilgange, der allerede findes i mande- og maskulinitetsstudier som Marie Nordbergs. Indtil videre har mande- og maskulinitetsforskere såvel som trans- og queerforskere dog kun sjældent inkluderet diskussioner af studier og teoretiseringer inden for hinandens forskningsfelt eller foretaget decideret integrerede studier af maskuline og mandlige identitetsdannelser. Mange af de ovennævnte studier repræsenterer og peger på en oplagt mulighed for at etablere en kritisk dialog mellem queer-, trans- og mande- og maskulinitetsforskning, der frugtbart kunne bidrage til denne vidensproduktion.

Som en del af dette arbejde ser jeg en inklusion af transmænd, transmaskuline personer og maskuline kvinder i studier inden for mande- og maskulinitetsforskning samt en anerkendelse af såvel cis- og transkvinders, transfeminine og genderqueer personers bidrag til dannelsen af forestillinger om maskulinitet og masku-

line identiteter som en mulighed for yderligere at nuancere det komplekse billede af, hvordan kønspositioner og kønsrelationer produceres. En større medtænkning og analyse af disse aktører vil kunne føre til belysning af, hvordan såvel trans- som cismænds og andre maskuline personers kønslige positioner kan reproducere såvel som rekonfigurere opfattelser af maskulinitet, uanset om cismandlige maskuline og feminine kropsligheder og udtryk har central betydning for disse personer eller ej.

Inklusion af transpersoner i mande- og maskulinitetsforskeres analyser

Med udgangspunkt i en problematisering af homosocialitetsbegrebet har jeg skitseret, hvordan en inklusion af transmænds og transmaskuline personers erfaringer og livshistorier kan bidrage til teoretiseringen af dannelsen af maskuline og mandlige identiteter. En sådan inklusion ville særligt udfordre cisnormative forventninger inden for mande- og maskulinitetsforskningsfeltet og indebære en mere åben og inkluderende forståelse af kategorien mand. Eller sagt på en anden måde: Fra transforskningens begyndelse er kategorien trans blevet defineret bredt som indeholdende en mangfoldighed af identiteter og kønslige praksisser, for eksempel personer, der identificerer sig som transseksuelle, transkønnede, genderqueers, transvestitter, ikke-binære, intetkønnede eller tredje køn på en måde, der udfordrede den snævre definition af transseksualitet inden for psykiatrien (Stryker 2008). På lignende vis har mande- og maskulinitetsforskningens erklærede mål fra starten

været at udfordre stereotype og dominerende forståelser af maskulinitet og af, hvad det vil sige at være mand såvel som at italesætte og synliggøre mangfoldigheden i mænds udtryk, erfaringer og identiteter (Connell 1995; Connell og Messerschmidt 2005). En større inklusion af transmænd og transmaskuline personer – samt refleksioner over, hvordan kvinder og femininiteter (inklusive transvariationer af disse) bidrager til dannelsen af maskuline og mandlige identiteter – vil dels kunne producere en større viden om, hvordan disse bidrager til konfigurationen af maskuline, feminine, queer og ikke-binære kønspositioner i et samfund. Dels vil dette kunne bidrage til anerkendelsen af transmænd som mænd inden for mande- og maskulinitetsforskningsmiljøer, og dermed udgøre en forsknings- og kønspolitisk tilgang, som er kritisk overfor og aktivt modvirker reproduktioner af cisnormative forståelser af forholdet mellem krop, køn og kategorier.

TAK. Jeg vil gerne rette en tak til de anonyme reviewere af dette essay, redaktørerne af temanummeret samt ph.d. Morten Hillgaard Bülow fra Medicinsk Museion ved Københavns Universitet for konstruktiv kritik og redigeringsforslag, der har været værdifulde for min udvikling af teksten. Denne artikel er tilegnet Marie Nordberg (1955-2015) in memoriam.

Litteratur

- Abelson, Miriam J. (2014a) *Men in context: transmasculinities and transgender experiences in three US regions*. University of Oregon: Department of Sociology. https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/bitstream/handle/1794/18512/Abelson_oregon_0171A_11095.pdf?sequence=1 [25 oktober 2016].
- Abelson, Miriam J. (2014b) Dangerous privilege: trans men, masculinities, and changing perceptions of safety. *Sociological Forum* 29(3): 549-570.
- Aboim, Sofia og Vasconcelos, Pedro (2015) Trans men and the materiality of masculinity. Præsentation ved American Psychological Associations 110. årlige møde *Sexualities in the social world*, 22-25 august 2015, Chicago. American Sociological Association: Conference papers: 1-15.
- Andersson, Susanne (2003) *Ordande praktiker. En studie av status, homosocialitet och maskuliniteter utifrån två närpolisorganisationer*. Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.
- Baker, Ashley A. og Kelly, Kimberley (2016) Live like a king, y'all: gender negotiation and the performance of masculinity among Southern dragkings. *Sexualities* 19(1-2): 46-63.
- Berggren, Anne Marie (red) (1999) *Manligt och omanligt i ett historiskt perspektiv*. Stockholm: Forskningsrådsnämnden.
- Bird, Sharon A. (1996) Welcome to the men's club: homosociality and the maintenance of hegemonic masculinity. *Gender and Society* 10(2): 120-132.
- Bridges, Tristan og Pascoe, C. J. (2014) Hybrid masculinities: new directions in the sociology of men and masculinities. *Sociology Compass* 8(3): 246-258.
- Califa, Pat (1997) *Sex changes: The politics of transgenderism*. San Francisco: Cleis Press.
- Connell, R. W. (1995) *Masculinities*. Berkeley og Los Angeles: University of California Press.
- Connell, R. W. (2005) *The men and the boys*. Cambridge: Polity Press.
- Connell, Raewyn (2010) Two cans of paint: transsexual life story, with reflections on gender change and history. *Sexualities* 13(1): 3-19.
- Connell, Raewyn (2012) Transsexual women and feminist thought: toward new understanding and new politics. *Signs* 37(4): 857-881.
- Connell, R. W. og Messerschmidt, James (2005) Hegemonic masculinity: rethinking the concept. *Gender & Society* 19(6): 829-859.
- Cromwell, Jason (1999) *Transmen & FTMs: identities, bodies, genders and sexualities*. Urbana og Chicago: University of Illinois Press.
- Csordas, Thomas (1990) Embodiment as a paradigm for anthropology. *Ethos* 18(1): 5-47.
- Csordas, Thomas (red) (1994) *Embodiment and experience: the existential ground of culture and self*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Digby, John (red) (1998) *Men doing feminism*. New York og London: Routledge.
- Duhigg, Julie M., Rostosky, Sharon S., Gray, Barry E. og Wimsatt, Mary K. (2010) Development of heterosexuals into sexual-minority allies: a qualitative exploration. *Sex Research and Social Policy* 7(2): 2-14.
- Ekins, Richard og King, Dave (2005) *Transgendering, men, and masculinities*. Kimmel, Michael S., Hearn, Jeff og Connell, Robert W. (red) *Handbook of studies on men and masculinities*. Thousand Oaks, London og New Delhi: Sage Publications.

- Fausto-Sterling, Anne (1995) How to build a man. Berger, Brian Wallis Maurice og Watson, Simon (red) *Constructing masculinity*. New York: Routledge.
- Fausto-Sterling, Anne (2000) *Sexing the body: gender politics and the construction of sexuality*. New York: Basic Books.
- Fjelkestam, Kristina, Hill, Helena og Tjeder, David (red) (2013) *Kvinnorna gör mannen: maskulinitetskonstruktioner i kvinnors text och bild 1500-2000*. Göteborg: Makadam Förlag.
- Flood, Michael (2008) Men, sex, and homosociality: how bonds between men shape their sexual relations with women. *Men and Masculinities* 10(3): 339-359.
- Franklin, Kolbe (2014) Gender labor, assimilationism, and transformative practices: the relational negotiations of cisgender women and their transgender men partners. *Sociology Compass* 8(6): 648-659.
- Folkesson, Per, Nordberg, Marie og Smirthwaite, Goldina (red) (2000) *Hegemoni och mansforskning. Rapport från nordiska mansforskningsworkshopen i Karlstad 19-21/3 1999*. Karlstad: Karlstads universitet.
- Foucault, Michel (1972) *The archaeology of knowledge*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, Michel (1980) *Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972-77*. New York: Pantheon Books.
- Gorman-Murray, Andrew (2013) Straight-gay friendships: relational masculinities and equalities landscapes in Sydney, Australia. *Geoforum* 2013(49): 214-223.
- Green, Jamison (2005) Part of the package: ideas of masculinity among male-identified transpeople. *Men and Masculinities* 7(3): 291-299.
- Halberstam, Judith (1998) *Female masculinity*. Durham: Duke University Press.
- Halberstam, Judith (1999) F2M: The making of female masculinity. Price, Janet og Shildrick, Margrit (red) *Feminist theory and the body: A reader*. New York: Routledge.
- Holter, Øystein Gullvåg (2007) *Män i rörelse: jämställdhet, förändring och social innovation i Norden*. Hedemora: Gidlunds förlag.
- Kailey, Matt (2006) *Just add hormones: an insider's guide to the transsexual experience*. Boston: Beacon Press.
- Kimmel, Michael (1994). Masculinity as homophobia: Fear, shame, and silence in the construction of gender identity. Brod, Harry og Kaufman, Michael (red) *Theorizing masculinities*. London: Sage.
- Kimmel, Michael (1996) *Manhood in America*. New York: Free Press.
- Kimmel, Michael (2011) *The gendered society*. New York og Oxford: Oxford University Press.
- Kimmel, Michael og Aaronson, Amy (2004) *Men and masculinities: a social, cultural and historical encyclopaedia*. Santa Barbara, California, Denver, Colorado og Oxford, England: ABC Clío.
- Kuosmanen, Jari (2001) *Finnkampen. En studie av finska mäns liv och sociala karriärer i Sverige*. Hedemora: Gidlunds förlag.
- Laurie, Timothy (2015) Masculinity studies and the jargon of strategy. *Angelaki: Journal of the theoretical Humanities* 20(1): 13-30.
- Lipman-Blumen, Jean (1976) Toward a homosocial theory of sex roles: an explanation of the sex segregation of social institutions. *Signs* 1(3): 15-31.

- Lorentzen, Jørgen og Ekenstam, Claes (red) (2006) *Män i Norden: manlighet och modernitet 1840-1940*. Hedemora: Gidlunds förlag.
- Lööv, Anna Olovsson (2014) *Maskulinitet i feminismens tjänst? Dragkingande som praktik, politik och begär*. Genusvetenskapliga institutionen, Lunds Universitet.
- Matza, Alexis Ruth (2009) *The Boston "T" party: masculinity, testosterone therapy, and embodiment among aging men and transgender men*. The Graduate College of the University of Iowa, University of Iowa. <http://ir.uiowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1437&context=etd> [29 oktober 2016].
- Messner, Michael A. (1997) *Politics of masculinities: men in movements*. Lanham, New York, Toronto og Oxford: AltaMira Press.
- Messner, Michael A. (2000) *The politics of masculinities: men in movements*. Walnut Creek: AltaMira.
- Nordberg, Marie (2000) Hegemonibegreppet och hegemonier inom mansforskningen. Folkesson, Per, Nordberg, Marie og Smirthwaite, Goldina (red) *Hegemoni och mansforskning. Rapport från nordiska mansforskningsworkshopen i Karlstad 19-21/3 1999*. Karlstad: Karlstad Universitet.
- Nordberg, Marie (2002a) Genusforskningens framtid: teori och begreppsutveckling från ett mansforskningsperspektiv. Upubliceret paper, Vetenskapsrådets konference *Genusforskningens framtid. Teori och begreppsutveckling*, Saltsjöbaden 2002.
- Nordberg, Marie (2002b) Constructing masculinity in women's worlds: men working as pre-school teachers and hairdressers. *NORA - Nordic Journal of feminist and gender Research* 10(1): 26-37.
- Nordberg, Marie (2003) Jämställdhetens spjutspets: rollmodell, velournissar och andra män i kvinnoyrken. Johansson, Thomas og Kuosmanen, Jari (red) *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. Malmö: Liber.
- Nordberg, Marie (2004) "Kvinnlig maskulinitet" och "manlig femininitet". En möjlighet att överskrida könsdikotomin? *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 25(1-2): 47-65.
- Nordberg, Marie (2005) *Jämställdhetens spjutspets?: Manliga arbetstagare i kvinnoyrken, jämställdhet, maskulinitet, femininitet och heteronormativitet*. Göteborg: Archipelag.
- Ohlander, Ann-Sofie (1992) *Kvinnan - historiens huvudperson*. Stockholm: Kulturrådet nr. 1-2.
- Preciado, Beatriz (2013) *Testo junkie: sex, drugs and biopolitics in the pharmacopornographic era*. New York: The Feminist Press at the City University of New York.
- Rosenberg, Rae og Oswin, Natalie (2014) Trans embodiment in carceral space: hypermasculinity and the US prison industrial complex. *Gender, Place & Culture* 22(9): 1269-1286.
- Rubin, Henry (2003) *Self-made men: identity and embodiment among transsexual men*. Nashville, Tennessee: Vanderbilt University Press.
- Sánchez, Francisco J. (2016) Masculinity issues among gay, bisexual, and transgender men. Wong, Y. Joel og Wester, Stephen R. (red) *APA handbook of men and masculinities*. Washington DC: American Psychological Association.
- Sedgwick, Eve Kosofsky (1985) *Between men: English literature and male homosocial desire*. New York: Columbia University Press.
- Sedgwick, Eve Kosofsky (1990) *Epistemology of the closet*. Berkeley og Los Angeles: University of California Press.

Stryker, Susan (2008) *Transgender history*. Berkeley: Seal Press.

Thurén, Britt-Marie (1996) Om styrka, räckvidd och hierarki, samt andra genusteoretiska begrepp. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 17(3-4): 69-85.

Wilkinson, Wayne W. og Sagarin, Brad J. (2010) Psychological antecedents of heterosexuals' pro-gay activism behavior. *Journal of Homosexuality* 57(7): 878-894.

Williams, Colin J., Weinberg, Martin S. og Rosenberger, Joshua G. (2013) Trans men: embodiments, identities, and sexualities. *Sociological Forum* 28(4): 719-741.

Zitz, Claudia, Burns, Jan og Tacconelli, Erasmo (2014) Trans men and friendships: a Foucauldian discourse analysis. *Feminism & Psychology* 24(2): 216-237.

Nyckelord

Transmän, transmaskuliniteter, cismän, identitetsskapande, homosocialitet, cisnormativitet, kritiska studier om män och maskuliniteter, transstudier, queerstudier.

Marie-Louise Holm

Tema Genus

Linköpings universitet

581 83 Linköping

E-post: marie-louise.holm@liu.se